

Sygn. akt I ACa 1446/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Rojewska (spraw.)
Sędziowie:	SSA Tomasz Szabelski SSO del. Marta Witoszyńska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. K.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w L. Oddziałowi (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 17 października 2012r. sygn. akt II C 1273/12

1. oddala apelację;
2. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L. Oddziału (...) na rzecz A. K. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 1446/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 października 2012 roku, wydanym w sprawie z powództwa A. K. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w L. Oddział (...) o zapłatę, Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 80.330 zł z odsetkami w wysokości ustawowej od kwoty 70.000 zł, poczynając od dnia 29 czerwca 2011 roku a od kwoty 10.330 zł, poczynając od dnia 21 sierpnia 2012 roku oraz kwotę 5.288,90 zł tytułem kosztów procesu, oddalając powództwo w pozostałej części.

Są d u s t a l i ł, że na podstawie zezwolenia Ministra Górnictwa i Energetyki nr (...)z dnia 18 czerwca 1957 roku Biuro (...) w Ł. uzyskało pozwolenie na nabycie ograniczonych praw rzeczowych na gruntach, zajętych pod budowę linii energetycznej P. - Z., stanowiących własność osób fizycznych. Jako podstawę prawną zezwolenia wskazano § 2 i § 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. w sprawie własności władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych, niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych.

Decyzją nr (...)z dnia 27 sierpnia 1957 r. Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej Ł. udzieliło Biuru (...) zezwolenia na przystąpienie do niezwłocznego korzystania z enumeratywnie wyliczonych w niej nieruchomości. Katalog nieruchomości wskazanych w tym akcie obejmował działki położone przy ulicach: (...),(...), (...), (...), (...), (...), (...), (...)(...)i (...). Jako podstawę prawną wydania decyzji wskazano § 9 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 r. w sprawie własności władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. Nr 48, poz. 435).

Powód A. K. nabył nieruchomość, położoną w Ł., przy ulicy (...), oznaczoną w ewidencji gruntów numerem (...), w drodze dziedziczenia po swojej małżonce Z. K., na podstawie prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 9 czerwca 1986 r. wydanego w sprawie IV Ns II 468/86.

Na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego Repertorium A nr (...)przez notariuszem A. W. w Kancelarii Notarialnej przy ulicy (...) w Ł. powód A. K. sprzedał część nieruchomości o powierzchni 3.283 m² (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (działkę gruntu nr (...) przy ul. (...), wchodzącej w skład nieruchomości przy ul. (...), dla której prowadzona była księga wieczysta nr (...)).

Na podstawie tej umowy ujawniono w dziale I księgi wieczystej (...) podział działki nr (...) na dwie działki o numerach ; (...)i (...), a następnie odłączono z księgi wieczystej (...) zabudowaną działkę gruntu o nr (...), dla której założono nową księgę wieczystą.

W dniu 21 lutego 2011 r. na podstawie umowy darowizny, zawartej w formie aktu notarialnego Repertorium A nr (...)przez notariuszem E. Ś. w Kancelarii Notarialnej przy ulicy (...) w Ł., A. K. darował prawo własności nieruchomości o powierzchni 3.404 m², oznaczonej jako działka nr (...) przy ulicy (...), dla której urządzona jest księga wieczysta nr (...), swoim dzieciom : W. K. i E. W. - po 1/2 części. Jednocześnie, obdarowani ustanowili na rzecz darczyńcy nieodpłatne i dożywotnie prawo użytkowania działki nr (...).

Na nieruchomości znajduje się budynek mieszkalny, murowany, piętrowy o sześciu izbach, o powierzchni użytkowej około 200 m² oraz połowa budynku gospodarczego.

Nad nieruchomością, której właścicielem był powód, przebiega należąca do strony pozwanej linia energetyczna 110 kVP. - Z. na trasie od stacji elektroenergetycznej Z. do stacji elektroenergetycznej P..

Na żadnej z działek nie ma słupów. Pracownicy strony pozwanej, za zgodą właścicieli działek, dokonują obcinania gałęzi drzew dotykających linii energetycznych. Obecność linii powstrzymywała powoda i jego rodzinę przed inwestycjami.

Działki nr (...) przy ulicy (...) położone są w dzielnicy P. na Z., posiadają bezpośredni wjazd z ulicy (...), są ogrodzone, zabudowane oraz uzbrojone w instalacje: elektryczną, wodociągową i gazową.

Otoczenie stanowią grunty zalesione, rolne i działki zabudowane. Działka nr (...) ma powierzchnię 3.283 m² i kształt wydłużonego prostokąta. Przebiega przez nią linia energetyczna 110 kV P. - Z. na trasie od stacji elektroenergetycznej Z. do stacji elektroenergetycznej P.. Powierzchnia przebiegu linii wraz z powierzchnią niezbędną w celu jej konserwacji wynosi 1.087,50 m².

Działka nr (...) ma powierzchnię 3.404 m² i kształt wydłużonego prostokąta, przez działkę przebiega dalszy ciąg w/w linii energetycznej. Powierzchnia przebiegu linii wraz z powierzchnią niezbędną w celu jej konserwacji wynosi 817,50 m².

Dla terenów, na których położona jest przedmiotowa nieruchomość, brak jest miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Decyzję o warunkach zabudowy wydaje się w oparciu o opinię urbanistyczną i analizę zabudowy terenu.

Wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonych przy ulicy (...) w Ł., w zakresie odpowiadającym treści służebności koniecznej do eksploataowania przez stronę pozwaną znajdujących się na tych nieruchomościach urządzeń przesyłowych, według stanu i poziomu cen z maja 2012 r. wynosi: w odniesieniu do działki nr (...) za okres od 1 lipca 2001 roku do 27 lipca r. - 37.450 zł; w odniesieniu do działki nr (...) w okresie od 1 lipca 2001 roku do 21 lutego 2011 r. - 42.880 zł.

Powód A. K. dochodził w postępowaniu administracyjnym odszkodowania za szkodę, wynikającą ze zmniejszenia wartości nieruchomości w wyniku wybudowania linii energetycznej wysokiego napięcia.

Na mocy decyzji Prezydenta Miasta Ł. nr (...)z dnia 30 września 2009 r. postępowanie administracyjne w sprawie z wniosku A. K. o odszkodowanie za szkodę spowodowaną zmniejszeniem wartości nieruchomości położonej w Ł. przy ul. (...) w wyniku wybudowania linii energetycznej wysokiego napięcia 110 kV P. - Z. oraz o odszkodowanie za zniszczone w 2005 r. drzewa, znajdujące się na nieruchomości, zostało umorzone. Organ administracyjny uznał bowiem, że do dochodzenia roszczeń A. K. właściwa jest droga sądowa, ponieważ nie zostało wykazane, by ich źródłem były następstwa wydania decyzji administracyjnej, na podstawie której organ administracyjny ograniczył prawa do nieruchomości.

Decyzją z dnia 21 maja 2010 r. nr (...)Wojewoda (...) utrzymał w mocy decyzję organu I instancji.

Wyrokiem wydanym w dniu 23 listopada 2010 roku, w sprawie o sygn. akt (...), Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi oddalił skargę A. K. na decyzję Wojewody (...) z dnia 21 maja 2010 roku, podzielając stanowisko, iż zmniejszenie wartości nieruchomości skarżącego, usytuowanej przy ul. (...) w Ł. w wyniku wybudowania linii energetycznej nie jest wynikiem wydania przez właściwy organ decyzji o ograniczeniu sposobu korzystania z nieruchomości.

W dniu 17 maja 2011 roku A. K. skierował do (...) S.A. w Ł. przesądowe wezwanie do zapłaty w terminie 14 dni kwoty 70.000 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonej przy ul. (...) w Ł., oznaczonej jako działka (...) w okresie od 1 maja 2001 r. do 27 lutego 2008 r. (tj. za okres 81 miesięcy) oraz nieruchomości położonej przy ul. (...), oznaczonej jako działka (...), w okresie od 1 lipca 2001 r. do 21 lutego 2011 r. (tj. za okres 117 miesięcy).

W odpowiedzi na powyższe wezwanie, (...) S.A. pismem z dnia 10 czerwca 2011 r. poinformowało A. K. o braku podstaw do wypłaty wynagrodzenia, powołując się na wybudowanie linii energetycznej w oparciu o decyzję nr (...)z dnia 27.08.1957 r. o ograniczeniu prawa własności właścicieli nieruchomości, wydaną na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie własności władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości

praw rzeczowych ograniczonych. Zdaniem pozwanego, proces inwestycyjny związany z budową przedmiotowej linii energetycznej przeprowadzony został zgodnie z obowiązującym prawem i brak jest podstaw do uznania żądania zapłaty.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne. Na wstępie podkreślił, że roszczenia powoda w zakresie żądania wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości znajdują swoje oparcie w przepisach dotyczących tzw. roszczeń uzupełniających właściciela - art. 224 § 2 k.c. i 225 k.c. w zw. z art. 230, które w zakresie roszczeń w nich wymienionych wyłączają inne podstawy odpowiedzialności posiadacza względem właściciela oraz regulują wyłącznie stosunki bezumowne w sytuacji, gdy rzecz znalazła się w posiadaniu samoistnym osoby, nie będącej właścicielem rzeczy.

Zakres roszczeń uzupełniających jest uzależniony od dobrej lub złej wiary posiadacza, bowiem zgodnie z unormowaniem zawartym w art. 224 § 1 k.c. samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę.

W myśl art. 230 k.c. przepisy dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości oraz o naprawienie szkody z powodu pogorszenia lub utraty rzeczy, jak również przepisy dotyczące roszczeń samoistnego posiadacza o zwrot nakładów na rzecz, stosuje się odpowiednio do stosunku między właścicielem rzeczy, a posiadaczem zależnym, o ile z przepisów regulujących ten stosunek nie wynika nic innego.

Wskazany przepis znajdzie zatem zastosowanie w stosunkach między właścicielem rzeczy, a posiadaczem zależnym (w tym przypadku: posiadaczem uprawnienia, odpowiadającego treści służebności przesyłu), który władając cudzą rzeczą w oznaczonym zakresie nie ma do tego skutecznego prawa względem właściciela.

W ocenie Sądu posiadanie przez pozwanego części nieruchomości powoda z pewnością nie było posiadaniem samoistnym, bowiem pozwany nigdy nie przejawiał woli władania nieruchomością bądź jej częścią jak właściciel. Miało ono i ma walor posiadania zależnego, ponieważ pozwany władał nieruchomością tak, jak mający ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności gruntowej - art. 336 w zw. z art. 305 k.c.

Ponadto uznał, że w świetle poczynionych ustaleń faktycznych pozwany posiadał nieruchomość powoda w złej wierze. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika bowiem, że pomiędzy powodem, a pozwanym nie doszło nigdy do nawiązania stosunku umownego, na podstawie którego pozwany mógłby korzystać z nieruchomości powoda.

W toku postępowania administracyjnego ustalono ponad wszelką wątpliwość, że wybudowanie linii energetycznej 110 kV nastąpiło bez wydania w odniesieniu do nieruchomości przy ul. (...) orzeczeń ograniczających prawa właściciela, ustanawiających na nieruchomości prawo rzeczowe ograniczone. Strona pozwana nie zaoferowała materiału dowodowego, który pozwoliłby na ustalenie innej podstawy prawnej wybudowania przedmiotowej infrastruktury technicznej.

Jak wskazuje w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy - przedsiębiorstwo energetyczne, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości, dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości w złej wierze i zobowiązane jest do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c. (patrz: wyrok z 3 kwietnia 2009 r. syn. akt II CSK 400/08, Lex nr 607253).

Budowa przyłącza energetycznego na działce powoda bez jego zgody stanowi niewątpliwe naruszenie własności powoda. Choć formalnie pozostawał on właścicielem zajętej pod budowę przyłącza części nieruchomości, to faktycznie jego prawa właścicielskie uległy poważnemu ograniczeniu. Powód nie mógł przeprowadzać na tym obszarze żadnych inwestycji z uwagi na pas ochronny, jaki musi być zachowany wokół linii, o długości 15 metrów, przewidziany przepisem § 55 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Oz. U. Nr 47, poz. 401). Obszar ochronny pod linią obejmował łącznie 1905 m².

Zdaniem Sądu pozwany i jego poprzednik prawny posiadał linie energetyczne w złej wierze, a zatem powód jako właściciel nigdy nie miał możliwości wyrażenia lub odmówienia zgody na przebieg linii nad jego nieruchomościami. Zła wiara po stronie pozwanego i jego poprzedników prawnych istniała przy tym od samego początku powstania linii i w żadnym momencie pozwany nie podjął działań, zmierzających do uregulowania stanu prawnego swojego posiadania. Z tego względu, roszczenie powoda nie stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

W tym stanie rzeczy Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 80.330 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, położonych przy ul. (...), oznaczonych jako działki nr (...). Kwota ta została wyliczona przez biegłego, a wydana opinia nie była kwestionowana przez stronę pozwaną.

O odsetkach orzekł w myśl art. 359 § 1 k.c. oraz art. 481 § 1 k.c. przyjmując, że w zakresie kwoty 70.000 zł wezwanie dłużnika do spełnienia części świadczenia nastąpiło jeszcze przed wytoczeniem powództwa - pismem nadanym w urzędzie pocztowym w dniu 17 maja 2011 r. i z tego względu odsetki od kwoty 70.000 zł należą się powodowi zgodnie z żądaniem pozwu - od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 29 czerwca 2011 r. Natomiast w zakresie kwoty 10.330 zł odsetki ustawowe należą się powodowi od daty doręczenia pozwanemu odpisu pisma procesowego rozszerzającego powództwo ponad kwotę 20.000 zł.

W pozostałej części Sąd oddalił powództwo, jako pozbawione uzasadnionych podstaw prawnych.

O kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w części, tj. w odniesieniu do punktu 1 a) i b) oraz punktu 3 oraz zarzucając:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c. poprzez ich zastosowanie i zasądzenie na rzecz powoda wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości oznaczonych jako działki o nr: (...) i (...), położonych w Ł. odpowiednio przy ul. (...) i ul. (...), w wysokości 80.330 zł, w sytuacji gdy pozwany w dacie wybudowania napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV działał w dobrej wierze, zgodnie z tytułem prawnym upoważniającym go do posadowienia urządzeń energetycznych,

- art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i art. 352 § 1 k.c. poprzez ich nie zastosowanie i zaniechanie przyjęcia, że poprzednik prawny pozwanego nabył przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą służebności przesyłu, w sytuacji przyznania, że pozwany władał nieruchomością powoda w postaci służebności gruntowej zgodnie z art. 336 w zw. z art. 305 k.c.;

2) przepisów postępowania w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy:

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegającej na nieuwzględnieniu dla oceny dowodów faktu, posiadania przez pozwanego tytułu prawnego do korzystania z działek o nr: (...) i (...), położonych w Ł. odpowiednio przy ul. (...) i ul. (...) oraz niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn, dla których odmówił wiarygodności i mocy dowodowej decyzji Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej (...)nr (...)z dnia 27 sierpnia 1957r. o ograniczeniu prawa własności właścicieli nieruchomości, wydanej na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1950r., zgodnie z którą poprzednik prawny pozwanego miał prawo do ograniczenia prawa własności właścicieli nieruchomości przez które przechodziła linia elektroenergetyczna 110 relacji P. - Z..

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części w odniesieniu do punktu 1 a) i b) oraz punktu 3 poprzez oddalenie powództwa w tej części i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za pierwszą instancję według norm przepisanych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia przepisów prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. należy na wstępie podkreślić, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd w/w przepisu wymaga wykazania, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Zarzut dowolnego i fragmentarycznego rozważenia materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji, i to nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych, z naruszeniem których apelujący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części materiału zarzut dotyczy, oraz podania przesłanek dyskwalifikacji postępowania Sądu I instancji w zakresie oceny poszczególnych dowodów na tle znaczenia całokształtu materiału dowodowego oraz w zakresie przyjętej podstawy orzeczenia.

Naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (wyrok SN z 2001.04.12, II CKN 588/99, LEX nr 52347). Zarzut obrazy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej dla skarżącego oceny materiału dowodowego (postanowienie SN z 2002.01.10, II CKN 572/99, LEX nr 53136). Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mógłby się okazać skuteczny tylko w wypadku wykazania, że zastosowane przez Sąd kryteria oceny wiarygodności były oczywiście błędne (wyrok SN z 2002.04.16, V CKN 1446/00, LEX nr 55167).

Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. orzeczenie SN z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 137; uzasadnienie orzeczenia SN z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, niepubl.; uzasadnienie orzeczenia SN z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, niepubl.). Poprawność rozumowania sądu powinna być możliwa do skontrolowania, z czym wiąże się obowiązek sądu w zakresie prawidłowego uzasadniania orzeczeń (art. 328 § 2).

Istotnym jest i to, że wynikiem dokonanej przez Sąd oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jest poczynienie ustaleń faktycznych istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy.

W realiach niniejszego procesu nie może budzić wątpliwości, że Sąd Okręgowy, dysponując dowodami zaoficerowanymi przez obie strony, poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Ich częścią jest przytoczenie treści **decyzji nr (...) z dnia 27 sierpnia 1957 r., mocą której Prezydium Dzielnicowej**

Rady Narodowej (...),udzieliło Biuru (...) w Ł. zezwolenia na przystąpienie do niezwłocznego korzystania z enumeratywnie wyliczonych w niej nieruchomości – decyzji, do której odwołuje się w swej apelacji skarżący. Co więcej Sąd ustalił, że katalog nieruchomości wskazanych w tym akcie obejmował działki położone przy ulicach: (...), (...), (...), (...) (...), (...), (...),(...), (...)i (...) i wśród nich nie było działek stanowiących własność powoda (bądź jego poprzedników prawnych), a położonych w Ł., przy ulicy (...).

Wbrew sugestii skarżącego Sąd I instancji ocenił powyższy dowód skoro w swych rozważaniach prawnych wyraźnie stwierdził, że wybudowanie linii energetycznej 110 kV nastąpiło bez wydania w odniesieniu do nieruchomości przy ul. (...) orzeczeń ograniczających prawa właściciela, ustanawiających na nieruchomości prawo rzeczowe ograniczone. Jednocześnie podkreślił, iż strona pozwana nie zaoferowała materiału dowodowego, który pozwoliłby na ustalenie innej podstawy prawnej wybudowania przedmiotowej infrastruktury technicznej. A zatem dokonał negatywnej oceny powyższej decyzji, uznając – wbrew lansowanej przez pozwanego tezie - że nie stanowi ona tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powoda w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Nie może więc być mowy o naruszeniu czy to art. 233 § 1 k.p.c., czy to art. 328 § 2 k.p.c.

Tak naprawdę zarzut naruszenia powyższych przepisów ściśle łączy się z zarzutem wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego, tj. art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c. U jego podstaw leży przekonanie skarżącego o tym, że w dacie wybudowania linii energetycznej 110 kV, a więc w 1957 roku, działał w dobrej wierze, zgodnie z tytułem prawnym upoważniającym go do posadowienia urządzeń energetycznych. Tytułem tym jest natomiast wspomniana powyżej **decyzja nr (...)z dnia 27 sierpnia 1957 r. Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej Ł.. Wprawdzie skarżący nie kwestionuje wniosku sądu meriti, iż decyzja ta nie wymienia wprost nieruchomości należącej do powoda, to podnosi, że wskazuje ją pierwotna decyzja Ministra Górnictwa i Energetyki nr (...)z dnia 18 czerwca 1957 roku, która warunkowała wydanie decyzji z dnia 27 sierpnia 1957 roku. W ocenie apelującego obydwie decyzje stanowiły tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, podobnie jak miało to miejsce w przypadku decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jednolity Dz.U. Nr. 10 z 1974r, poz. 64 ze zm.)**

Zagadnienie legitymizowania się przez powoda decyzją administracyjną, zezwalającą jego poprzednikowi prawnemu przeprowadzenie budowy napowietrznej linii 110 kV przebiegającej między innymi przez nieruchomość stanowiącą własność powoda, ma niewątpliwie decydujące znaczenie dla oceny zasadności zgłoszonego przez niego roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Skoro bowiem decyzja daje trwałe prawo do korzystania z nieruchomości nie byłoby podstaw do przyjęcia, że powodowi jako właścicielowi nieruchomości (w okresie objętym żądaniem pozwu) przysługuje wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, które należałoby się wyłącznie wówczas, gdyby pozwany jako zajmujący jego nieruchomość nie miał żadnego tytułu prawnego do korzystania z niej.

Sąd Apelacyjny pragnie w tym miejscu podnieść, że choć prawo własności ma charakter bezwzględny i nieograniczony terminem, nie jest jednak prawem absolutnym. Poza ograniczeniami płynącymi z woli właściciela, może być poddane ograniczeniom z woli ustawodawcy lub przez wzgląd na zasady współżycia społecznego. Katalog ograniczeń ustawowych podyktowany jest ciężącymi na organach władzy obowiązkami w zakresie realizacji celów publicznych. Takie ograniczenia prawa własności przewidywał między innymi – wskazany przez stronę pozwaną – przepis art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958r o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz.U. Nr 10, poz. 64 z 1964 r.). Uzyskanie bowiem decyzji w tym trybie wywierało trwałe skutki ograniczające prawo własności nieruchomości jej właściciela poprzez obowiązek znoszenia stanu faktycznego ukształtowanego przebiegiem napowietrznej linii energetycznej czy też posadowieniem na gruncie urządzeń energetycznych. Co więcej dalszym następstwem wydanego zezwolenia było nałożenie na właścicieli nieruchomości obowiązku udostępniania gruntu osobom i jednostkom

zobowiązany do wykonywania czynności związanych z eksploatacją i konserwacją zainstalowanych przewodów i urządzeń.

W rozpoznawanej sprawie ocena posiadania przez stronę pozwaną tytułu do korzystania z nieruchomości powoda w postaci decyzji administracyjnej musi być rozpatrywana w kontekście przepisów obowiązujących w dacie wybudowania linii energetycznej 110 kV, tj. w roku 1957. W tym czasie kwestie związane z przeprowadzaniem przewodów służących do przesyłania płynów, pary, gazów i elektryczności były uregulowane w dekreście z dnia 26 kwietnia 1949 roku o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz.U. Nr 27 z 1949 r, poz. 197), jak i wydanym na jego podstawie (art. 9 a ust.1) rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 roku w sprawie własności władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. Nr. 48 z 1950 r, poz., 435)

W art. 4 ust. 2 wspomnianego powyżej dekretu zawarto definicję określenia „nabycie nieruchomości”, wskazując, że należy je rozumieć nie tylko jako nabycie prawa własności, ale i również ustanowienie, zniesienie, ograniczenie bądź przeniesienie praw rzeczowych ograniczonych na nieruchomościach. Postanowienia dotyczące nieruchomości stosuje się odpowiednio do praw rzeczowych ograniczonych na nieruchomościach, o ile to jest zgodne z istotą tych praw.

Szczegółowe zasady związane z nabywaniem praw rzeczowych ograniczonych na nieruchomości, niezbędnych do przeprowadzenia przewodów, służących do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności, do przeprowadzenia teletechnicznych kabli i przewodów napowietrznych oraz do przeprowadzenia urządzeń kolejek linowych i innych pod- lub nadziemnych urządzeń technicznych, jak również praw rzeczowych ograniczonych, niezbędnych do korzystania z wymienionych przewodów lub urządzeń regulowało przytoczone już rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 roku. To na jego podstawie zostały wydane obie decyzje – na które powołuje się apelujący - tj. decyzja **Ministra Górnictwa i Energetyki nr (...)z dnia 18 czerwca 1957 roku zezwalająca Biuru (...) w Ł., jako wykonawcy narodowych planów gospodarczych, na nabycie ograniczonych praw rzeczowych na gruntach rolnych i leśnych, stanowiących własność prywatną, zajętych pod budowę linii energetycznej 110 kV P. – Z. (§ 2 i § 3 rozporządzenia) oraz decyzja nr (...)z dnia 27 sierpnia 1957 r. Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej (...)pozwalająca Biuru (...) w Ł. na przystąpienie do niezwłocznego korzystania z enumeratywnie wyliczonych w niej nieruchomości. (§ 9 ust. 2).**

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ma podstaw do uznania, by wskazane powyżej decyzje administracyjne stanowiły tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powoda i były trwałym ograniczeniem jego prawa własności. Oceny charakteru prawnego i skutków wynikających z w/w decyzji dokonywały już organy administracyjne, w tym i Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi, w sprawie o sygn. akt (...). Jednoznacznie uznał, że uzyskanie przez Biuro (...) w Ł. zezwolenia, na podstawie decyzji Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 18 czerwca 1957 roku, było jedynie pierwszym etapem w drodze do nabycia ograniczonych praw rzeczowych lub nieruchomości i nie rodziło żadnych praw ani obowiązków w stosunku do strony, która takie zezwolenie uzyskała. Dopiero na podstawie orzeczenia prezydium powiatowej rady narodowej właściwej ze względu na położenie nieruchomości następowało nabycie ograniczonych praw rzeczowych lub nieruchomości, jak stanowił § 7 rozporządzenia. Dalej WSA stwierdził, że z zebranej w sprawie dokumentacji nie wynika aby została wydana decyzja, mocą której na nieruchomości A. K. ustanowione zostało ograniczone rzeczowe prawo. Natomiast decyzja Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej Ł. z dnia 27 sierpnia 1957 roku nie udzielała zezwolenia na niezwłoczne korzystanie z nieruchomości A. K., położonej w Ł., przy ulicy (...). W konkluzji sąd administracyjny uznał, iż nie doszło do skutecznego obciążenia nieruchomości powoda ograniczonym prawem rzeczowym, a co za tym idzie zmniejszenia wartości nieruchomości w wyniku wybudowania na niej linii energetycznej.

Ocenę tę podzielił Sąd Okręgowy, odwołując się do powyższego wyroku WSA w Łodzi, jak i aprobuje ją w pełni Sąd Apelacyjny, rozpoznający obecnie apelację strony pozwanej. W uzupełnieniu należy jedynie dodać, że w § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 października 1950 roku w sprawie własności władz i trybu postępowania w niektórych przypadkach nabywania nieruchomości i praw rzeczowych ograniczonych niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. Nr. 48 z 1950 r, poz., 435) wskazano szczegółowo tryb postępowania wykonawcy (w tym wypadku Biura (...) w Ł.), który uzyskał zezwolenie władzy naczelnej wykonawcy, przewidziane w § 3 (decyzja **Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 18 czerwca 1957 roku), tryb niezbędny dla nabycia ograniczonych praw rzeczowych na nieruchomościach, stanowiących własność prywatną, przez które ma przebiegać linia energetyczna 110 kV P. – Z.. Przynajmniej przed wszystkim niezbędne było zawiadomienie właścicieli nieruchomości o zamierzonym nabyciu w/w praw za cenę, jaka zostanie określona na podstawie art. 28 dekretu. Zawiadomienie to dawało możliwość przystąpienia do korzystania z danej nieruchomości, na której ma być ustanowione prawo rzeczowe ograniczone, w taki sposób, jak gdyby prawo to zostało ustanowione(§ 9 ust.1).**

Dalsze natomiast postępowanie uzależnione było od zgłoszenia bądź nie sprzeciwu przez właściciela nieruchomości. W pierwszym przypadku wykonawca mógł nabyć prawa rzeczowe w drodze wyłączenia (§ 8), w drugim, na wniosek wykonawcy, prezydium powiatowej rady narodowej orzekło o ustanowieniu na nieruchomości właściciela ograniczonego prawa rzeczowego, za cenę określoną na podstawie art. 28 dekretu. Wykonawca, który nie zgłosił wniosku o wydanie orzeczenia o nabyciu ograniczonego prawa rzeczowego, obowiązany był zaprzestać z korzystania z nieruchomości oraz zapłacić odszkodowanie za korzystanie z nieruchomości i za wyrządzone szkody (§ 9 ust. 3)

Jedynie w uzasadnionych przypadkach wykonawca, po uzyskaniu zezwolenia prezydium właściwej gminnej lub miejskiej rady narodowej, mógł przystąpić do korzystania z nieruchomości przed dokonaniem zawiadomień, o których mowa w § 5 rozporządzenia. Takiej sytuacji dotyczyła decyzja nr (...)z dnia 27 sierpnia 1957 r. Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej (...)pozwalająca Biuru (...) w Ł. na przystąpienie do niezwłocznego korzystania z enumeratywnie wyliczonych w niej nieruchomości, wśród których nie było jednak nieruchomości powoda, położonej w Ł., przy ulicy (...). Także i taka decyzja – w świetle regulacji zawartych w rozporządzeniu z dnia 14 października 1950 roku - nie stanowiła tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wymienionych w niej. I w tym wypadku, wykonawca, który nie zgłosił wniosku o wydanie orzeczenia o nabyciu ograniczonego prawa rzeczowego obowiązany był zaprzestać z korzystania z nieruchomości oraz zapłacić odszkodowanie za korzystanie z nieruchomości i za wyrządzone szkody (§ 9 ust. 3)

Wskazać należy w tym miejscu, że w zezwoleniu z dnia 18 czerwca 1957 roku Minister Górnictwa i Energetyki wyraźnie wskazał, że „nabycie powyższych praw rzeczowych ograniczonych (polegających na prawie Biura (...) w Ł. do wyłącznego korzystania z gruntów zajętych pod słupy energetyczne, na rozciągnięciu na tych słupach przewodów elektrycznych, ograniczeniu prawa własności właścicieli wszystkich parcel, przez które będzie przebiegać linia) nastąpić powinno zgodnie z przepisami powołanego na wstępie rozporządzenia .”

Konkludując, nie ma racji skarżący, twierdząc, że wybudowanie linii energetycznej, przebiegającej przez nieruchomość powoda, nastąpiło na podstawie decyzji administracyjnej, trwale ograniczającej prawo własności powoda i dającej uprawnienie do korzystania z jego nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Czyni to bezzasadnym zarzuty naruszenia przepisów art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c. w zw. z art. 230 k.c.

Chybnym jest także i zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i art. 352 § 1 k.c.

O ile rację ma skarżący, że stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu można stwierdzić w sposób przesłankowy, jak i że zasiedzenie następuje *ex lege*, o tyle nie sposób czynić zarzutu Sądowi Okręgowemu, że nie badał tej kwestii skoro po pierwsze pozwany cały czas bronił się posiadaniem tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powoda w postaci decyzji administracyjnej, a po drugie nie zgłosił, nawet z ostrożności procesowej, wniosku o przesłankowe stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu.

Podkreślenia wymaga i to, że nie jest wystarczające stwierdzenie skarżącego, że od czasu wybudowania linii energetycznej, tj. od roku 1957 pozwany i jego poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości powoda w zakresie służebności gruntowej i poprzednik prawny nabył tę służebność z dniem 1 stycznia 1975 roku, przy przyjęciu dobrej wiary, bądź z dniem 1 stycznia 1985 roku, przy przyjęciu złej wiary.

Pozwany w żaden sposób nie wykazał swego następstwa prawnego po wykonawcy linii energetycznej, tj. Biurze (...) w Ł., które było przecież przedsiębiorstwem państwowym.

Nie może budzić wątpliwości, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w zw. z art. 172 k.c.). (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednak, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może natomiast do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia 1 lutego 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Dopiero wprowadzenie zmian do kodeksu cywilnego stworzyło z dniem 1 lutego 1989 roku dla państwowych osób prawnych, a takimi były przedsiębiorstwa państwowe, możliwość nabywania dla siebie własności nieruchomości i innych praw rzeczowych. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048, z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/2005 Monitor Prawniczy 2006/24 str. 1341, z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/2008 LexPolonica nr 1879481, z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/2008 OSNC 2010/1 poz. 15 i z dnia 17 grudnia 2010 r. III CZP 108/2010 LexPolonica nr 2427699 oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/2004 i z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005 LexPolonica nr 409449).

Powyższe oznacza, że w okresie sprzed daty 1 lutego 1989 roku, kiedy obowiązywał art. 128 k.c., wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu.

Pogląd ten należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Na szczególną uwagę zasługuje tutaj uchwała z dnia 22 października 2009 roku, sygn. III CZP 70/09, OSNC 2010/5/64, w której stwierdzono, że korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przed dniem 1 lutego 1989 r., stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa. W uzasadnieniu powyższej uchwały stwierdzono, że beneficjentem działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa państwowe, które prowadziły do nabycia praw w wyniku zasiedzenia, w tym także zasiedzenia służebności gruntowej, był Skarb Państwa.

Zważywszy na datę wybudowania linii energetycznej 110 kV P.- Z., tj. 1957 rok i obowiązujące zarówno w **dekrecie – prawo rzeczowe z dnia 11 października 1946 roku (Dz.U. Nr. 57, poz. 319 ze zm.), jak i kodeksie**

cywilnym, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1965 roku, terminy zasiedzenia, możnaby rozważyć kwestię zasiedzenia służebności gruntowej, tzw. służebności przesyłu przez Skarb Państwa, w imieniu którego z nieruchomości powoda korzystały określone – nie wskazane jednak przez pozwanego – przedsiębiorstwa państwowe. Inną kwestią jest wykazanie przez pozwanego następstwa prawnego w zakresie ewentualnego nabycia od Skarbu Państwa służebności gruntowej, którą ten by zasiedział. Jeszcze inną kwestią jest ewentualne wykazanie, że po dniu 1 lutego 1989 roku określone przedsiębiorstwo państwowe (poprzednik prawny pozwanego) nabyło dla siebie własność ograniczonego prawa rzeczowego.

Ponieważ ograniczenie prawa własności nieruchomości ma daleko idący skutek, rozważanie zagadnienia zasiedzenia służebności gruntowej wymaga dysponowania określonym materiałem dowodowym, którego strona pozwana nie przedstawiła. Nie może więc czynić zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. i art. 352 § 1 k.c.

Z omówionych powyżej względów, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, należało orzec, jak na wstępie.

O kosztach za postępowanie odwoławcze orzeczono w myśl art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 13 ust.1 pkt.2) w zw. z §6 pkt.6) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.Nr 163, poz. 1348 ze zm.)